

برنامہ ریزی بحران

ویراست اول

Disaster Planning

First Edition

دکتر برهان الدین ولدبیگی

دکتر غلامرضا پورحیدری

شابک: ۹-۲۰۱-۵۰۴-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978-964-504-201-9



سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

نام کتاب:	برنامه ریزی بحران
تألیف:	دکتر برهان الدین ولدبیگی - دکتر غلامرضا پورحیدری
ناشر:	آر ویج ایرانیان و انجمن علمی مدیریت بحران ایران
صفحه آرای:	شهرزاد بهیم
طرح جلد:	محمدباقر ثقفی
شمارگان:	۳۰۰۰
تاریخ و نوبت چاپ:	چاپ اول - بهار ۱۳۹۲
بها:	۲۰۰۰۰ تومان

سروششناسه

عنوان و پدیدآور

برنامه ریزی بحران / Disaster Planning / برهان الدین ولدبیگی، غلامرضا پورحیدری -

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابخانه ملی

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

۱۳۳۶، برهان الدین، ۱۳۳۶

کلیه حقوق اعم از چاپ، تکثیر و نسخه برداری برای مؤلفین محفوظ است.

(نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

نشانی: تهران، میدان ونک، ابتدای ملاصدرا، ساختمان پزشکان، پلاک ۳، طبقه ۲، واحد ۷

تلفن و دورنگار: ۸۸۸۸۲۷۴۲

پست الکترونیکی: dabir@isadm.ir وبسایت: www.isadm.ir

معرفی انجمن علمی مدیریت بحران ایران

به دلیل حادثه خیز بودن کشور عزیزمان ایران و افزایش آسیب پذیری همراه با توسعه روزافزون، در سال ۱۳۸۷ ضرورت تشکیل چنین انجمنی جهت مدافعه و حمایت از امر مدیریت سوانح و بحران‌ها از سوی هیأت مؤسس احساس گردید. اقدامات لازم در این خصوص منجر به صدور موافقت اصولی تأسیس انجمن از سوی کمیسیون انجمن‌های علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری گردید. و تعدادی از پژوهشگران و محققان جهت عضویت در انجمن داوطلب شدند و نهایتاً اولین مجمع عمومی انجمن در ۹۰/۷/۱۴ تشکیل و اعضاء هیأت مدیره و بازرس انتخاب گردیدند. بلافاصله سند راهبردی، چارت تشکیلاتی، شرح وظایف گروه‌های علمی و نحوه اداره آنها تدوین و به تصویب هیأت مدیره رسید. در ذیل بخش‌هایی از سند راهبردی انجمن آمده است:

مقدمه: مدیریت بحران موضوعی بین رشته‌ایست که منوط به شناخت دقیق مخاطرات، بررسی جامع آسیب‌پذیری‌ها و استفاده از توانمندی‌ها و ظرفیت‌ها برای مدیریت راهبردی و اجرایی بحران‌ها، حوادث و سوانح می‌باشد.

وجود کاستی‌های متعدد در حوزه‌های مختلف مدیریت جامع بحران (پیشگیری، آمادگی، مقابله و بازسازی) و نیز ضعف‌های مختلف قانونی، عملکردی و فرهنگی در این خصوص مؤسسين را بر آن داشت تا انجمن علمی مدیریت بحران ایران را تأسیس نمایند.

اساتید و پژوهشگران دانشگاهی در رشته‌های مختلف اعم از علوم پزشکی و مدیریت سلامت، علوم جغرافیا و محیط زیست، دفاعی و مدیریت استراتژیک تلاش همه‌جانبه‌ای را برای تأسیس انجمن از سال ۱۳۸۷ آغاز نموده تا نهایتاً در سال ۱۳۹۰ مجمع عمومی انجمن تشکیل و هیئت مدیره آن انتخاب شدند. این انجمن رویکرد خودباوری و تقویت هویت ملی، تأکید بر ارزش‌های انسانی، فرهنگ اسلامی و الگوی ایرانی و همچنین مدیریت دانش در عرصه‌های مختلف مدیریت جامع بحران را سرلوحه فعالیت‌های خود قرار می‌دهد.

چشم انداز: انجمن علمی مدیریت بحران ایران در افق ۱۴۰۴، مرجع پیشتاز علمی در خصوص حوزه‌های مدیریت جامع بحران (پیشگیری، آمادگی، مقابله و بازسازی) در سطوح ملی و منطقه‌ای و نیز دارای مقبولیت بین‌المللی خواهد بود.

بیانیه مأموریت: انجمن علمی مدیریت بحران ایران انجمنی است مردم‌نهاد و دانش محور که بر اساس چشم‌انداز علمی ۱۴۰۴ کشور تأسیس شده و در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی فعالیت می‌کند.

این انجمن با پرداختن به امر مدافعه‌گری و حمایت از محیط و جامعه و با تلاش برای ساماندهی و شبکه‌سازی مراکز علمی و دانشگاهی و نیز با ارائه تحلیل‌ها و پیشنهادها راهبردی در موضوعات مرتبط با مدیریت جامع بحران و کمک به تهیه، تدوین و تصویب لوایح و طرح‌های مربوط و اعتباربخشی به فعالیت‌های مختلف علمی، آموزشی، پژوهشی و مهارتی سعی در توسعه دانش مدیریت بحران و انسجام بخشی به فعالیت‌های حوزه‌های مربوط به آن را دارد.

انجمن علمی مدیریت بحران ایران با تأکید بر ارزش‌های انسانی، فرهنگ اسلامی و الگوی ایرانی و با استفاده از توان متخصصین، همکاری ذینفعان و مشارکت مردم مأموریت‌های خود را انجام می‌دهد.

اهداف:

۱. ارتقاء سطح تولید دانش و پژوهش و نشر آن در حوزه‌های مختلف مدیریت جامع بحران
۲. ارتقاء و توسعه آموزش‌های رسمی و غیررسمی در حوزه‌های مختلف مدیریت جامع بحران.
۳. ارتقاء و توسعه همگرایی و مشارکت در فعالیت‌های علمی مرتبط با حوزه‌های مختلف مدیریت جامع بحران
۴. بهبود اعتبار بخشی به فعالیت‌های علمی، مدیریتی و اجرایی حوزه مدیریت جامع بحران
۵. مدافعه‌گری علمی و حمایت از محیط و جامعه (اعم از مردم و مدیران) در حوزه‌های تدبیر، تقنین و اجرای مرتبط با مدیریت جامع بحران.

لذا انجمن علمی مدیریت بحران ایران با امید به آینده‌ای روشن از تمامی دانشگاهیان، مدیران اجرایی و سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان این عرصه دعوت می‌نماید تا با پیوستن به انجمن در راستای اهداف تعیین شده، به صورت فعال مشارکت نمایند.

دکتر غلامرضا پورحیدری

رئیس انجمن علمی مدیریت بحران ایران

فهرست کلی

شماره فصل	عنوان فصل	صفحه
اول	مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی بحران	۱۷
دوم	فرایند برنامه‌ریزی بحران	۴۷
سوم	رفتار شهروندان در بحران‌ها	۷۷
چهارم	تضمین برنامه‌ریزی موفق	۱۰۳
پنجم	انواع اقدامات حفاظتی	۱۲۹
ششم	بررسی و انتخاب اقدامات حفاظتی	۱۶۱
هفتم	محتوا و ساختار برنامه‌های بحران	۱۹۵
هشتم	برنامه تداوم فعالیت‌ها	۲۲۹
نهم	مراحل اصلی برنامه‌ریزی بحران	۲۷۱
دهم	هشدار به شهروندان	۳۰۱
یازدهم	برنامه‌ریزی برای سازگاری با مخاطره	۳۳۹
دوازدهم	ساختارهای مدیریتی پاسخ به بحران	۳۷۱
سیزدهم	حرفه برنامه‌ریزی بحران و آینده آن	۴۰۳
	واژه‌نامه	۴۳۵

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۵
----------	----

فصل اول - مقدمه‌ای بر «برنامه‌ریزی بحران»

مقدمه	۱۹
۱-۱ حوزه مدیریت بحران	۲۰
۱-۱-۱ فوریت، بحران و بحران فاجعه‌بار	۲۰
۱-۱-۲ وظیفه مدیریت بحران	۲۲
۱-۱-۳ تفاوت «برنامه‌ریزی بحران» با «عملیات بحران»	۲۶
۱-۲ حوزه حاکمیتی و نظام مدیریتی جامعه	۲۸
۱-۲-۱ سیستم داخل دولتی	۲۹
۱-۲-۲ سیاست مدیریت بحران در سطح محلی	۳۰
۱-۲-۳ پذیرش و اجرای سیاست عملی در مورد مخاطرات محیطی	۳۱
۱-۲-۴ مشارکت سازمان‌های محلی در اجرا	۳۴
۱-۳ حوزه محلی	۳۵
۱-۳-۱ ساختار محلی برای برنامه‌ریزی بحران	۳۶
۱-۳-۲ بنگاه‌های اقتصادی و برنامه‌ریزی	۴۰
۱-۳-۳ شورای فرایند برنامه‌ریزی محلی	۴۱
خلاصه	۴۶

فصل دوم - فرایند «برنامه‌ریزی بحران»

مقدمه	۴۹
۲-۱ تمرین برنامه‌ریزی	۵۲
۲-۱-۱ برنامه‌ریزی در بخش عمومی	۵۳
۲-۱-۲ برنامه‌ریزی در صنعت	۵۸
۲-۱-۳ تشکیل «ستاد مدیریت بحران»	۶۸

- ۶۸ ۴-۱-۲ آموزش، تمرینات و مانورها
- ۶۸ ۲-۲ اصول راهنما در فرایند «برنامه‌ریزی بحران»
- ۶۹ ۱-۲-۱ مدیریت «مقاومت در برابر فرایند برنامه‌ریزی»
- ۷۰ ۲-۲-۲ پذیرش «رویکرد توجه به همه مخاطرات»
- ۷۰ ۲-۲-۳ تشویق «مشارکت چند سازمانی»
- ۷۱ ۲-۲-۴ تکیه بر «فرضیات درست»
- ۷۲ ۲-۲-۵ اشاره به «انواع اقدامات مناسب» و تشویق به «اقدامات ابتکاری»
- ۷۳ ۲-۲-۶ توجه به رابطه بین «پاسخ» و «بازسازی و پیشگیری»
- ۷۳ ۲-۲-۷ توجه به «آموزش و ارزشیابی»
- ۷۴ ۲-۲-۸ توجه به «تداوم فرایند برنامه‌ریزی»
- ۷۵ خلاصه

فصل سوم- رفتار شهروندان در بحران‌ها

- ۷۹ مقدمه
- ۸۰ ۳-۱ «باورهای نادرست راجع به پاسخ انسان به بحران»
- ۸۱ ۳-۱-۱ الگوهای پاسخ شهروندان
- ۸۲ ۳-۱-۲ «سندروم بحران»
- ۸۵ ۳-۱-۳ «هراس» و «فرار ناشی از آن»
- ۸۶ ۳-۱-۴ «الگوهای مثبت رفتار»
- ۸۹ ۳-۲ رفتارهای قابل انتظار شهروندان در زمان بحران
- ۹۳ ۳-۲-۱ پیامدهای قابل انتظار استرس ناشی از بحران
- ۹۴ ۳-۲-۲ پیامدهای قابل انتظار بر سلامت جسمی
- ۹۴ ۳-۲-۳ ملاحظات ویژه در مورد تروریسم
- ۱۰۰ ۳-۲-۴ «ترک پست» توسط امدادگران
- ۱۰۲ خلاصه

فصل چهارم- تضمین «برنامه‌ریزی موفق»

- ۱۰۵ مقدمه
- ۱۰۵ ۴-۱ اجرای موفق برنامه‌ریزی
- ۱۰۷ ۴-۱-۱ مواجهه با خطر و آسیب‌پذیری جامعه
- ۱۰۸ ۴-۱-۲ حمایت جامعه

۱۰۹	۴-۱-۳ امکانات جامعه
۱۱۰	۴-۱-۴ امکانات خارجی
۱۱۱	۴-۱-۵ نیروی انسانی و سازمان‌دهی
۱۱۲	۴-۱-۶ فرایند برنامه‌ریزی
۱۲۱	۴-۱-۷ نتایج فردی
۱۲۱	۴-۱-۸ نتایج سازمانی
۱۲۳	۴-۲ حرکت از برنامه به سوی عمل
۱۲۳	۴-۲-۱ فواید برگزاری مانور
۱۲۵	۴-۲-۲ برنامه‌ها، آموزش، مانور و آمادگی
۱۲۶	۴-۲-۳ انواع مانور
۱۲۸	خلاصه

فصل پنجم - انواع اقدامات حفاظتی

۱۳۱	مقدمه
۱۳۳	۵-۱ «حفاظت در محل»
۱۳۴	۵-۱-۱ «حفاظت در محل» در مقابل طوفان، زمین‌لرزه و سیل
۱۳۷	۵-۱-۲ «حفاظت در محل» هنگام مواجهه با مواد خطرناک
۱۴۵	۵-۱-۳ خطرات ایمنی ناشی از «حفاظت در محل»
۱۴۵	۵-۲ «حفاظت تنفسی مناسب»
۱۴۸	۵-۳ تخلیه اضطراری
۱۵۰	۵-۳-۱ خودروهای شخصی
۱۵۱	۵-۳-۲ وسایل نقلیه عمومی
۱۵۱	۵-۳-۳ دانش‌آموزان
۱۵۳	۵-۳-۴ ساکنان مؤسسات خاص
۱۵۶	۵-۳-۵ ساکنان موقت
۱۵۷	۵-۳-۶ گروه‌های پراکنده با نیازهای ویژه
۱۵۷	۵-۳-۷ خطرات ناشی از تخلیه
۱۵۹	خلاصه

فصل ششم - بررسی و انتخاب اقدامات حفاظتی

۱۶۳	مقدمه
-----	-------

- ۱-۶ عناصر اصلی در فرایند برنامه‌ریزی بحران _____ ۱۶۴
- ۱-۱-۶ مواجهه با خطر _____ ۱۶۴
- ۱-۲-۶ آسیب‌پذیری فیزیکی _____ ۱۶۷
- ۱-۳-۶ آسیب‌پذیری انسانی _____ ۱۶۷
- ۱-۴-۶ آسیب‌پذیری کشاورزی _____ ۱۶۸
- ۱-۵-۶ آسیب‌پذیری ساختمانی _____ ۱۷۰
- ۱-۶-۶ آسیب‌پذیری اجتماعی _____ ۱۷۲
- ۲-۶ تحلیل و ارزیابی اقدام حفاظتی مناسب _____ ۱۷۳
- ۲-۱-۶ «نقشه مواجهه با خطر» جامعه _____ ۱۷۳
- ۲-۲-۶ نقشه مواجهه با مخاطرات طبیعی _____ ۱۷۴
- ۲-۳-۶ نقشه مواجهه با مخاطرات تکنولوژیک _____ ۱۷۵
- ۲-۴-۶ نقشه مواجهه با مخاطرات ثانویه _____ ۱۷۶
- ۲-۵-۶ اجرای «آنالیز مخاطره / آسیب‌پذیری» به کمک برنامه‌های کامپیوتری _____ ۱۷۸
- ۲-۶-۶ ابزار ارزیابی آسیب‌پذیری جامعه _____ ۱۷۹
- ۳-۶ انتخاب «اقدام حفاظتی مناسب» _____ ۱۸۰
- ۳-۱-۶ محدودیت‌ها و کارکردهای «آنالیز مخاطره / آسیب‌پذیری» _____ ۱۸۱
- ۳-۲-۶ چارچوبی برای انتخاب اقدام حفاظتی مناسب _____ ۱۸۲
- ۳-۳-۶ ملاحظات فنی در ارزیابی اقدام حفاظتی مناسب _____ ۱۸۵
- _____ خلاصه ۱۹۴

فصل هفتم - محتوا و ساختار برنامه‌های بحران

- _____ مقدمه ۱۹۷
- ۱-۷ آگاهی در مورد «برنامه عملیات بحران» و تدوین آن _____ ۱۹۸
- ۱-۱-۷ وجه مشخصه یک برنامه مدون _____ ۱۹۸
- ۱-۲-۷ مدل «برنامه عملیات بحران» _____ ۲۰۳
- ۱-۳-۷ رابطه بین برنامه و فرایند برنامه‌ریزی _____ ۲۰۵
- ۲-۷ محتوای برنامه _____ ۲۰۸
- ۲-۱-۷ هدف نهایی، اهداف کلی و اهداف اختصاصی _____ ۲۱۰
- ۲-۲-۷ مشروعیت برنامه و مسئولیت اعلان وضعیت بحران _____ ۲۱۱
- ۲-۳-۷ فعال‌سازی و خاتمه برنامه _____ ۲۱۱
- ۲-۴-۷ ارتقاء وضعیت آمادگی _____ ۲۱۲

۲۱۲	۷-۲-۵ پیش فرض‌های برنامه
۲۱۳	۷-۲-۶ روال عملیات پاسخ
۲۱۴	۷-۲-۷ ادغام با سایر برنامه‌ها
۲۱۵	۷-۲-۸ مستند کردن توافقات
۲۱۵	۷-۲-۹ آموزش، مانورها و ارزیابی آنها
۲۱۶	۷-۲-۱۰ مسئولیت حفظ، نگهداری و به روز رسانی برنامه
۲۱۷	۷-۲-۱۱ شروع بازسازی
۲۱۷	۷-۳ «پیوست‌های برنامه» و «تجزیه و تحلیل‌های مبنای برنامه»
۲۱۸	۷-۳-۱ پیوست‌های عملیاتی
۲۲۳	۷-۳-۲ پیوست‌های اختصاصی
۲۲۴	۷-۳-۳ تجزیه و تحلیل‌های مبنای برنامه
۲۲۷	۷-۳-۴ لیست امکانات
۲۲۸	خلاصه

فصل هشتم - برنامه تداوم فعالیت‌ها

۲۳۱	مقدمه
۲۳۱	۸-۱ برنامه‌های ادامه کاری دولت
۲۳۲	۸-۱-۱ «تداوم دولت و حاکمیت» و «تداوم فعالیت‌ها و خدمات دولت»
۲۳۴	۸-۱-۲ راهنمای تدوین و حفظ «برنامه تداوم کاری»
۲۳۴	۸-۱-۳ «برنامه‌ریزی برای تداوم کاری»
۲۴۸	۸-۲ بخش‌های اصلی «برنامه تداوم کاری»
۲۴۸	۸-۲-۱ فعالیت‌های اساسی
۲۵۹	۸-۲-۲ امنیت
۲۶۰	۸-۲-۳ اجرا و حفظ «برنامه تداوم کاری»
۲۶۶	۸-۳ برنامه ادامه کار بنگاه‌های اقتصادی
۲۷۰	خلاصه

فصل نهم - مراحل اصلی برنامه‌ریزی بحران

۲۷۳	مقدمه
۲۷۴	۹-۱ آنالیز راهبردها و راهکارها
۲۸۵	۹-۲ آنالیز آمادگی و امکانات

- ۲۹۲ _____ ۹-۲-۱ بسیج امکانات
- ۲۹۵ _____ ۹-۳ آنالیز اقدامات لازم برای «بحران در آستانه وقوع» و پاسخ به آن
- ۲۹۹ _____ خلاصه

فصل دهم - هشدار به شهروندان

- ۳۰۳ _____ مقدمه
- ۳۰۴ _____ ۱۰-۱ تصمیم به اقدام حفاظتی
- ۳۰۵ _____ ۱۰-۱-۱ مدل تصمیم به اقدام حفاظتی
- ۳۰۸ _____ ۱۰-۱-۲ عوامل تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری
- ۳۲۰ _____ ۱۰-۱-۳ «پذیرش پیام هشدار» و «پاسخ خودبخودی»
- ۳۲۱ _____ ۱۰-۲ مطالعات روی فرایند تصمیم‌گیری و کاربردهای آن در برنامه‌ریزی
- ۳۲۲ _____ ۱۰-۲-۱ ساختار «سامانه هشداردهی به جامعه»
- ۳۲۴ _____ ۱۰-۲-۲ اجزای پیام هشدار
- ۳۳۶ _____ خلاصه

فصل یازدهم - برنامه‌ریزی برای سازگاری با مخاطره

- ۳۴۱ _____ مقدمه
- ۳۴۲ _____ ۱۱-۱ مفهوم سازگاری با مخاطره
- ۳۴۲ _____ ۱۱-۱-۱ مراحل سازگاری با مخاطره
- ۳۴۵ _____ ۱۱-۱-۲ «اطلاع‌رسانی» و «سازگاری با مخاطره»
- ۳۴۵ _____ ۱۱-۱-۳ زمینه محلی برنامه‌های تبلیغاتی
- ۳۴۷ _____ ۱۱-۱-۴ اهرم سازگاری با مخاطره
- ۳۵۱ _____ ۱۱-۲ برنامه‌های آگاه‌سازی از مخاطره
- ۳۵۲ _____ ۱۱-۲-۱ مدل تبلیغاتی و مشکلات ارزیابی
- ۳۵۳ _____ ۱۱-۲-۲ منابع اطلاعاتی و ویژگی‌های آنها
- ۳۵۴ _____ ۱۱-۲-۳ کانال‌های تبلیغاتی و ویژگی‌های آنها
- ۳۵۵ _____ ۱۱-۲-۴ محتوای پیام
- ۳۵۶ _____ ۱۱-۲-۵ ویژگی‌های گیرندگان اطلاعات
- ۳۵۸ _____ ۱۱-۲-۶ روانشناسی اجتماعی پیام‌ها
- ۳۶۰ _____ ۱۱-۳ جوانب عملی برنامه‌های تبلیغاتی
- ۳۶۱ _____ ۱۱-۳-۱ استراتژی برای برنامه تبلیغاتی

۳۶۴	۱۱-۳-۲ ساختار برنامه‌های تبلیغاتی
۳۷۰	خلاصه

فصل دوازدهم - ساختارهای مدیریتی پاسخ به بحران

۳۷۳	مقدمه
۳۷۴	۱۲-۱ ستاد مدیریت بحران
۳۷۶	۱۲-۱-۱ برپایی ستاد مدیریت بحران منطقه‌ای
۳۷۷	۱۲-۱-۲ وظایف و کارکردهای «ستاد مدیریت بحران»
۳۸۳	۱۲-۱-۳ تأمین نیرو و راه‌اندازی «ستاد مدیریت بحران»
۳۸۸	۱۲-۱-۴ طراحی «ستاد مدیریت بحران»
۳۹۱	۱۲-۱-۵ ویژگی‌های خاص «ستاد مدیریت بحران»
۳۹۳	۱۲-۲ سامانه فرماندهی بحران
۳۹۳	۱۲-۲-۱ اجزای اصلی «سامانه فرماندهی بحران»
۴۰۰	۱۲-۲-۲ بازنگری «سامانه فرماندهی بحران»
۴۰۱	خلاصه

فصل سیزدهم - حرفه برنامه‌ریزی بحران و آینده آن

۴۰۵	مقدمه
۴۰۵	۱۳-۱ تصویر «برنامه‌ریزی بحران» و «مدیریت بحران»
۴۰۶	۱۳-۱-۱ برنامه‌ریزان و مدیران بحران
۴۰۹	۱۳-۱-۲ مدیریت بحران به عنوان یک حرفه
۴۱۶	۱۳-۲ فرصت‌های تحصیلی و آموزشی
۴۱۶	۱۳-۲-۱ گواهینامه‌های آموزشی در مدیریت بحران
۴۱۹	۱۳-۲-۲ برنامه‌های تحصیلی دانشگاهی
۴۲۱	۱۳-۲-۳ تخصص و مسئولیت قانونی
۴۲۲	۱۳-۳ سیری در آینده
۴۲۲	۱۳-۳-۱ چالش‌های رو در روی مدیران بحران و برنامه‌ریزان
۴۲۸	۱۳-۳-۲ فرصت‌های رو در روی مدیران بحران و برنامه‌ریزان
۴۲۹	۱۳-۳-۳ ارزیابی آسیب‌پذیری
۴۲۹	۱۳-۳-۴ پیشگیری از بحران
۴۳۰	۱۳-۳-۵ آمادگی در برابر بحران

۴۳۰	۱۳-۳-۶ پاسخ به بحران
۴۳۲	۱۳-۳-۷ بازسازی بعد از بحران
۴۳۲	۱۳-۳-۸ پیامدهای تکنولوژی بر مدیریت بحران
۴۳۳	خلاصه
۴۳۵	واژه‌نامه
۴۴۹	فهرست منابع

پیشگفتار

هدف این کتاب آموزش فرایند برنامه‌ریزی برای آمادگی در مقابل حوادث و بحران‌ها است و بر این موضوع تأکید دارد که «برنامه‌ریزی بحران» یک فرایند است. این دیدگاه فرایندی چارچوبی را می‌سازد که بر اساس آن راهبردها و راهکارهای آمادگی در مقابل بحران استنتاج می‌شوند. برنامه‌ریز با الگوهای رفتاری انسان در زمان بحران آشنا می‌گردد و تصویری از آنچه که برنامه‌ریزی بحران قرار است به آن بپردازد (میزان آمادگی، آسیب‌پذیری، برآوردی از امکانات درون و بیرون از جامعه و تصویری از پیامدهای بحران‌های احتمالی برای افراد و سازمان‌ها) را بدست می‌آورد و به مجموعه‌ای از روش‌ها و مهارت‌هایی که برای دستیابی به فرایند برنامه‌ریزی موفق نیاز است، دست می‌یابد. بر چارچوب‌های پذیرفته شده برای دو نوع اصلی برنامه مدون یعنی «برنامه عملیات بحران» و «برنامه تداوم فعالیت‌های کاری» آشنا می‌شوند. به اصولی که برنامه‌ریز باید در مواجهه با «بحران‌های آینده» و نیز در «زمان اجرای برنامه عملیات بحران» در نظر داشته باشد نیز دسترسی می‌یابد.

به علاوه، باید پذیرفت که «برنامه»، تصویری لحظه‌ای از فرایند برنامه‌ریزی در نقطه‌ای از زمان بوده و بیانگر روش‌هایی برای اجرای عملی برنامه‌ها می‌باشد. وظایف و ساختار «ستاد مدیریت بحران» و نیز نحوه تشکیل این ستاد شرح داده می‌شوند. پایان بخش کتاب توضیحی در مورد گواهینامه‌ها و مدارک معتبر برای برنامه‌ریزان و نیز تداوم فرایند برنامه‌ریزی در آینده می‌باشد.

کتاب با فصلی مقدماتی بنام «مقدمه‌ای بر برنامه‌ریزی بحران» شروع می‌شود. این فصل نگاهی مقدماتی و مروری کلی بر جایگاه «برنامه‌ریزی بحران» در مدیریت بحران است. فصل دوم یا «فرایند برنامه‌ریزی بحران»، عناصر تشکیل دهنده برنامه، اصول راهنمای برنامه‌ریزی و امکانات لازم برای این فرایند را تشریح می‌نماید.

فصل سوم یا «رفتار شهروندان در بحران‌ها» پیامدهای بحران بر سلامت شهروندان و واکنش‌های روانی احتمالی آنها به بحران را مورد بررسی قرار می‌دهد. این فصل همچنین «باورهای نادرست در خصوص رفتار شهروندان در زمان بحران» را توضیح داده و الگوهای رفتاری مثبت یا اجتماعی پشتیبان عملیات بحران را نیز مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

فصل چهارم یا «تضمین برنامه‌ریزی موفق» در مورد تشکیل «تیم برنامه‌ریزی»، فعال نمودن اعضای تیم و آموزش آنها به بحث می‌پردازد.

فصل پنجم یا «انواع اقدامات حفاظتی»، توصیه‌های مختلف برنامه‌ریزان به شهروندان را بررسی می‌کند. شهروندان با رعایت این توصیه‌ها خود را در برابر پیامدهای ناشی از انواع بحران محافظت خواهند کرد.

فصل ششم یا «بررسی و انتخاب اقدامات حفاظتی» ادامه بحث در مورد اقدامات حفاظتی است.

فصل هفتم یا «محتوا و ساختار برنامه‌های بحران»، طرحی کلی در مورد اطلاعات موجود در یک برنامه را ارائه داده و توضیح می‌دهد که یک برنامه و پیوست‌های آن چگونه باید نگاشته شوند.

فصل هشتم یا «برنامه تداوم فعالیت‌ها» برنامه‌های تداوم کاری سازمان‌های دولتی و بنگاه‌های اقتصادی و به طور کلی جامعه در زمان بحران و بعد از آن را شرح می‌دهد.

فصل نهم یا «مراحل اصلی برنامه‌ریزی بحران» به پیوند بین «برنامه‌ریزی پیشگیری» و «برنامه‌ریزی اطلاع‌رسانی» می‌پردازد.

فصل دهم یا «هشدار به شهروندان» به چگونگی شناسایی مخاطرات و نیز بحران‌های احتمالی و هشدار به شهروندان اختصاص پیدا کرده است. اطلاع‌رسانی عمومی و توصیه شهروندان به رعایت اقدامات حفاظتی نیز در این فصل بررسی می‌شوند.

فصل یازدهم یا «برنامه‌ریزی برای سازگاری با مخاطرات»، انواع روش‌های سازگاری با خطرات که باید توسط شهروندان انجام شوند، مورد بررسی قرار می‌گیرند. در این فصل نقاط ضعف و قوت کانال‌های تبلیغاتی مختلف هم بیان خواهند شد.

در فصل دوازدهم یا «ساختارهای مدیریتی پاسخ به بحران» تشکیلات لازم برای مدیریت پاسخ به بحران مانند «ستاد مدیریت بحران» و «سامانه فرماندهی بحران» بررسی می‌شوند.

فصل سیزدهم یا «حرفه برنامه‌ریزی بحران و آینده آن» به حرفه برنامه‌ریزی بحران و نیز چگونگی تبدیل شدن مدیریت بحران به یک حرفه می‌پردازد.

لازم به یادآوری است که گرچه تجارب و دیدگاه‌های مختلف در بومی‌سازی مطالب نقش مؤثرتری داشته است و تلخیص و انتخاب مطالب مطابق اقتضائات ملی بوده است، اما محور کتاب حاضر منبع شماره یک بوده است که به حق مجموعه بسیار مناسبی در این عرصه می‌باشد.